

Renata Marciniak-Firadza

Uniwersytet Łódzki

Instytut Filologii Polskiej i Logopedii

ORCID 0000-0001-6301-8820; e-mail: renata.marciniak@uni.lodz.pl

Gwarowy czasownik *barłożyć* (się)

Abstrakt: Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na genezę, znaczenie oraz geografie leksemu *barłożyć* (się) w dwu odmianach polszczyzny: regionalnej i gwarowej. Dane egzemplifikujące czasownik *barłożyć* (się) lub formy prefigowane od niego zostały wyekscerpowane ze słowników historycznych języka polskiego, ze słowników współczesnego języka polskiego i monografii gwarowych oraz ze źródeł internetowych. Omawiany czasownik, pochodzący od rzeczownika *barłóg*, *barlogo*, wymieniany jest wśród regionalizmów: a) warszawskich, por. *barłożyć* ‘wszczynać burdy / pleść bzdury / spać u kogoś na występie’; b) poznańskich w znaczeniu *barłożyć* ‘brudzić’ czy c) radomskich, por. *barłożyć*, *barłogować* ‘leniuchować; używać z dziewczuchą’. Dużo więcej znaczeń tego czasownika spotykamy w polskich gwarach. Poza tymi znanymi z polszczyzny ogólnej dodatkowo w gwarach ludowych czasownik *barłożyć* oznacza: a) ‘trwonić, marnować’, b) ‘zawadzać’, c) ‘przesiedzieć u kogoś, nic nie robiąc; marnować czas’, d) ‘plotkować’, e) ‘nie wracać skądś na czas’, f) ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwić’, g) ‘zachowywać się niewłaściwie’, h) ‘o drobnym deszczu: padać’.

Analogicznie jest z formą zwrotną tego czasownika. Obok znanego i polszczyźnie ogólnej, i polskim gwarom *barłożyć się* w znaczeniu ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’ mamy również w gwarach inne znaczenia tego *verbum*, tj. ‘mierzwić się’ oraz ‘majaczyć się’. Słowniki gwarowe podają również formy prefigowane, por. *nabarłożyć* ‘naśmiecć, nabrudzić’, *rozbarłożyć* ‘roztrwonić’, *zabarłożyć* 1. ‘naśmiecć’, 2. ‘popsuć, pokrzyżować, przeszkodzić w czymś’, 3. ‘nie wrócić skądś na czas’.

Czasownik *barłożyć* znany i notowany jest na obszarze wszystkich dialektów, z tym zastrzeżeniem, że na różnych obszarach może mieć różne znaczenia. Najbogatszą egzemplifikację ma omawiany leksem w znaczeniu ‘śmiecć, bałaganić’ oraz ‘pleść, gadać; mówić bez sensu’.

Słowa kluczowe: dialektologia, gwary, leksyka, gwarowy czasownik

Abstract: *Dialectal verb barłożyć (się).* The aim of this article is to highlight the origin, significance, and geographic distribution of the lexeme in two varieties of the Polish language: regional and dialectal. The data exemplifying the verb *barłożyć* (‘to laze around’) or its prefixed forms have been excerpted from historical dictionaries of the Polish language, dialect dictionaries and monographs, as well as online sources. The verb in question, derived from the noun *barłóg*, *barlogo* (‘a makeshift bed, lair’), is listed among regionalisms: a) from Warsaw, e.g., *barłożyć* meaning ‘to start fights/talk nonsense/sleep over at someone’s place’; b) from Poznań, where *barłożyć* means ‘to make a mess’; c) from Radom, where *barłożyć* or *barłogować* can mean ‘to laze around; to fool around with a girl’. Many more meanings of this verb are found in Polish dialects. In addition to those known in the standard language, in rural dialects *barłożyć* can also mean: a) ‘to squander, waste’, b) ‘to get in the way’, c) ‘to sit around idly at someone’s place; to waste time’, d) ‘to gossip’, e) ‘to not return from somewhere on time’, f) (about straw or grain): ‘to tangle, disorder’, g) ‘to behave improperly’, h) (about light rain): ‘to drizzle’.

The reflexive form *barłożyć się* similarly carries multiple meanings. In addition to the commonly known sense of 'to lie in bed unwillingly', dialects also use it to mean 'to get disheveled' and 'to fade or flicker'. Dialect dictionaries also note prefixed forms such as: *nabarłożyć* ('to make a mess'), *rozbarłożyć* ('to squander'), *zabarłożyć* 1. 'to litter', 2. 'to ruin, disrupt, interfere with something', 3. 'to fail to return from somewhere on time'.

The verb *barłożyć* is recognized and documented across all Polish dialects, although its meaning may vary from region to region. The richest set of examples occurs in the meanings 'to litter, make a mess' and 'to talk nonsense, ramble', as evidenced by sources ranging from the late 19th century to the early 21st century. As shown by its geographical distribution, the verb *barłożyć* appears in nearly all Polish dialect regions with these meanings. In other senses, it is found only in select dialectal areas. Similarly, the reflexive form *barłożyć się* in the meanings 'to lie in bed unwillingly', 'to get disheveled', and 'to flicker or fade' is also known only in certain dialect areas.

Keywords: dialectology, dialects, lexis, dialectal verb

Biorąc pod uwagę dystrybucję czasowników, mamy na gruncie polszczyzny takie czasowniki, które:

- a. są znane tylko polszczyźnie ogólnej;
- b. mają tylko regionalną bądź gwarową proveniencję;
- c. są notowane zarówno w polszczyźnie ogólnej, jak i w odmianach terytorialnych.

Czasownik *barłożyć* (*się*), który stał się przedmiotem artykułu, należy właśnie do ostatniej grupy czasowników.

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na genezę, znaczenie oraz geografie tego leksemu w jej terytorialnych odmianach. Dane egzemplifikujące czasownik *barłożyć* (*się*) lub formy prefigowane od niego zostały wyekscerpowane ze słowników historycznych języka polskiego, ze słowników współczesnego języka polskiego i monografii gwarowych oraz ze źródeł internetowych.

Czasownik *barłożyć* (*się*) w historii języka polskiego

Czasownik *barłożyć*, *zbarłożyć*, pojawiający się po raz pierwszy w *Słowniku języka polskiego* Samuela Bogumiła Lindego i oznaczający 'barłogiem wyścielać': „Świnie w suchych i dobrze zbarłożonych chlewach leżały *Wolszt. 141* (r. *nabarłożyć*, *obarłożyć*)” (SL), pochodzi od rzeczownika *barłóg*¹, *barłogo*, znanego na gruncie języków słowiańskich (por. np. cz. *brloh* 'legowisko zwierza, nora, jaskinia; nędzne mieszkanie', ros. *berłoga* 'barłóg, legowisko, nora', ukr. *berlih* 'legowisko niedźwiedzia, świń; ściółka dla świń; błotnista kałuża', sch. *brłog* 'legowisko świń, zwykle kałuża; legowisko zwierząt, nora; brudne miejsce, brudna pościel; śmiecie, śmietnik, śmietnisko; ściółka'. Psł. *br'logb* 'legowisko dzikich zwierząt, nora; ściółka, mierzwa', utworzone od psł. **br'lliti* 'rozsypywać śmieci, śmiecić') notowanego, według Franciszka Sławskiego, w XV w. w polszczyźnie w znaczeniu 'legowisko zwierząt' (Sławski 1952–1956), a według Wiesława Borysia od XIV w. w znaczeniu 'nędzne, nieporządne posłanie, legowisko', 'legowisko psa

¹ Według Aleksandra Brücknera słowo *barłóg* urobione przyrostkiem *-og* od **barla* 'mierzwy'. Narzeczone *bardlić* 'mierzwić' (Brückner 1927). Wiesław Boryś odwołuje się do pol. dial. *bardlić* 'śmiecić, brudzić', gł. *borlić* 'mierzwić, rozrzucać, rozsypywać', ch./s. *brłjati* 'brudzić, zanieczyszczać; grzebać, gmerać w czymś', z rzadkim przyrostkiem **-ogb*. Od tego *barłożyć* (Boryś 2010).

lub dzikiego zwierza', dial. też 'zmierzwiona drobna słoma; ściółka pod bydło', stp. XV w. także *barlogo* 'legowisko zwierząt' (Boryś 2010).

W analogicznym znaczeniu 'legowisko zwierząt, *cubile*' rzeczownik ten notowany jest w *Słowniku staropolskim*: „Ptaskowe szukagocz ony gnaszda szobe a sverzøtha barloga Gn 3b; W barlodzyech swogych se sklado (in cubilibus suis collocabuntur) Fl 103, 23, *sim. Puł*; Barlok ara 1437 *Wiśł* nr 228, s. 85; Kob vel barlogo... ara ca 1500 *Erz* 2” (*Słownik staropolski* 1953).

W *Słowniku języka polskiego* S.B. Lindego, w którym znaczenia wyrazów zilustrowano cytataми autorów od XVI do początku XIX w., rzeczownik *barłóg* ma kilka znaczeń, por. 1. 'legowisko, osobliwie niedźwiedzie'; 2. *pol.* 'posłanie z mierzwy': „Doma się w barłogu między świniami chował *Glicz. Wych M.* 5; Ani trochę barłogu dano *Brud. Ostat. C.* 7; Pracą strudzony na zgniłym spoczywa barłogu *Przestr.* 211; 3. *fig.* 'śmieci, wyrzutki'²: Zostawię na ziemi te kości, których barłóg wrota mi zawałał wieczności *Karp.* 1, 150; Grzechów barłogu się dzierzycie *Brud. Ost. C.* (cf. błoto); 4. *transl.* 'leżysko gnuśnych, próżnowanie': Hej słońce w progu, Leniwcze powstań z barłogu *Dar. Lot.* 26; Leżą w barłogach swoich, a ku żadnej dobrej sprawie się nie przygodzą *Rej. Apoc.* 80; Nie w domowej śmieci i barłogu, Ale na twojej zajadły Gradywie, Waleczny hetman dokazywał niwie *Jabl. Buk. A*; 5. *aliter*: 'stan nikczemny, ubóstwo': Do kata wolności! w barłogu się tarać *Dwor. K.* 2; Niewdzięczny dobrodziejom, którzy z barłogu. Podniósłszy, na honorów, postawili progu” (SL) i to one, najprawdopodobniej, przyczyniły się do generalizacji znaczenia czasownika *barłożyć* w późniejszym okresie.

I tak w *Słowniku języka polskiego* (1861) tzw. wileńskim czasownik *barłożyć* oznacza nadal 'barłogiem wyścielać', ale już w *Słowniku języka polskiego* (1898) tzw. warszawskim *barłożyć* to: 1. 'wyścielać barłogiem, robić podściółkę', 2. 'śmiecić', 3. *przen. rub.* 'bajać, pleść, bzdurzyć, bajdurzyć, głędzić': „Co ty tam barłóżysz! znasz się na polityce, jak kogut na ewangelji. Prus” (Karłowicz i in. 1898).

Analogiczne znaczenia odnajdujemy też u Michała Arcta w jego *Słowniku ilustrowanym języka polskiego*, pochodzącym z I połowy XX w., por. *barłożyć* 'wyścielać barłogiem, robić podściółkę; śmiecić, zaśmiecać; bajac, gadać głupstwa, pleść duby smalone' (https://pl.wikisource.org/wiki/M._Arcta_S%C5%82ownik_ilustrowany_j%C4%99zyka_polskiego/Bar%C5%82o%C5%BCy%C4%87) czy w nieco późniejszym *Słowniku języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego, por.: *barłożyć* 1. *wulg.* 'śmiecić, brudzić': „Niech tatuś nie barłoży, bo dzieci muszą zamiatać ŚWIĘT. *A. Dryg.* 122; 2. 'wyścielać barłogiem, dawać podściółkę'; 3. *przestarz.* 'bajać, pleść, bajdurzyć, bzdurzyć': **Nie barłożę!** (...) To są moje najgłębsze myśli. PRUS *Wiecz.* 204. Co ty tam, kapitanie, **barłóżysz!**... Znasz się na polityce jak kogut na ewangelii. PRUS *To i owo* 41” (SJPD).

² Być może to znaczenie wiąże się z polskim dialektałnym *bardlić* 'śmiecić, brudzić' + -og (Sławski 1952–1956).

Czasownik *barłóżyć (się)* w polszczyźnie ogólnej

We współczesnych słownikach języka polskiego odnajdujemy następujące znaczenia czasownika *barłóżyć (się)*: 1. *pot.* ‘robić nieporządek, nieład’: „Nie cierpię Jadźki, ona zawsze musi barłóżyć” (PSWP; SWJPD; WSJP; WSJPP); 2. *pot.* ‘wprowadzać zamieszanie, wywoływać awantury, burdy, handryczyć się, rozrabiać’: „Jak mu nie pozwolę w chacie chlać, to pójdzie do knajpy i tam będzie barłóżył” (PSWP; WSJP; WSJPP); 3. *wulg.* ‘odbywać stosunek płciowy, uprawiać nierząd, uczestniczyć w orgiach seksualnych’: „Melina służyła im również jako miejsce barłóżenia całymi nocami” (PSWP); 4. *przest.* ‘wyścielać barłogiem – nieporządnym pościeleniem, najczęściej ze słomy lub grochowin, przykrytych płachtą, szmatami itp.’ (PSWP; <https://wsjp.pl>); 5. *przest.* ‘opowiadać bzdury, głupstwa, bając, bajdurzyć, bredzić, zmyślać’: „Czemu tak barłózycie, Macieju, przecież was tam nawet nie było”. „Słuchajcie ludzie jak barłóży; gada, co mu ślina na język przyniesie”. „– Co ty barłózysz, pijany jesteś czy jak? – zerwał się z fotela Maniūs”. „Ale ten potok paskudzenia nie ma intencji pornograficznej, lecz odruchową, podobnie jak mechaniczne obelżywe barłózenie pijackie” (PSWP; <https://wsjp.pl>); 6. *barłóżyć, barłóżyć się – posp.* ‘wylegiwać się, spędzać dużo czasu w łóżku; odpoczywać, leżąc’: „Zgodnie z zaleceniem doktora barłóżyliśmy w pościeli z małymi przerwami”. „Flejtuch pozostanie flejtuchem, śpioch (taki jak np. ja) będzie barłóżył do 11.00 [...]”. „Nie przeszkadza ci, że się barłóżę na twoim tapczanie?”. „Zamiast siedzieć nad notatkami z wykładów zdecydowanie wolę barłóżyć się przed TV”. „Mam nakaz leczenia, ale mimo to obiad ugotuję czy pozmywam, bo bym z nudów zwariowała tak się barłóżyć cały dzień” (WSJP; WSJPP; <https://sjp.pl>; <https://sjp.pwn.pl>; <https://wsjp.pl>).

W polszczyźnie potocznej czasownik *barłóżyć* ma następujące znaczenia: 1. ‘awanturować się, wywołać awanturę, brać w niej udział’ (SGS, 99); 2. ‘wulgarnie: śmiecić, brudzić’ (SJPD, I, 352); 3. ‘z pogardą, z oburzeniem: robić nieporządek’ (SWJP, 42); 4. rubaszenie ‘odbywać stosunek płciowy heteroseksualny’ (SSP, 6; SPLP), natomiast *barłóżyć się* oznacza: 1. ‘lenić się, wylegiwać się, nic nie robiąc’ (SGS, 119); 2. ‘o książkach: leżeć, stać w nieporządku’: „Wolność grasowała również w pokojach na nigdy nie słanych tapczanach, na podłodze, która wzbraniała się przed miotłą, na półkach, w których barłóżyły się książki, na stole pełnym rulonów brystolu, słoików tuszu, cyrkli, kątomierzy, linijek [...] Leg. SS. 79 [powieść, *Mn., Tr.; opis mieszkania*]”; 3. ‘rubaszenie; uprawiać seks’: „Biegiem, a tu już dechu nie ma, nogi się rozsuwają w kolanach, jakbyś z babą trzy noce bez snu się barłóżył, za przeproszeniem panienek, co to słuchają, ale już taka żołnierska mowa... Pauk. MG, 97 [powieść *Mn., Tp., (nagrana na taśmę magnetofonową wypowiedź; M III, weteran wojenny); o natarciu*]”. „Stanąwszy na progu groty, zrozumiał, że mu ją zajęto. Drab jakiś barłóżył się w niej ze swoją gamratką. Breza SB 220 [notatnik *Mn., Tr., (autor)*]”; 4. ‘z nacechowaniem negatywnym: panoszyć się’: „Oba szeregi niosą na sztandarze poczucie honoru i godności osobistej, prawość i rycerskość, ale w zjęlczalej duszy barłóży się służalczość magnatom, dzięki którym – za cenę konformizmu i cmokierstwa – można dobrze żyć i robić karierę. – Łys, M., 252 [książka, *Mn., Tr., autor; opinie cudzoziemców o Polakach*]” (SPLP).

Czasownik *barłóżyć* (się) w odmianach regionalnych i gwarach ludowych

Czasownik *barłóżyć* (się) nieobcy jest również odmianom regionalnym polszczyzny, występuje bowiem w wielu polskich gwarach. Omawiany leksem wymienia się wśród regionalizmów: a) warszawskich, por. *barłóżyć* ‘wszczynać burdy / pleść bzdury / spać u kogoś na występie’ (<http://gwara-warszawska.waw.pl/slownik/>); b) poznańskich w znaczeniu *barłóżyć* ‘brudzić’ (https://pl.wiktionary.org/wiki/Indeks:Polski_-_Regionalizmy_pozna%C5%84skie#B); czy też c) radomskich, por. *barłóżyć*, *barłogować* ‘leniuchować; używać z dziewczuchą’ (https://forum.gazeta.pl/forum/w,12217,18869141,18869141,SLOWNIK_GWARY_RADOMSKIEJ.html).

Jako regionalizm warszawski często interesujące nas verbum pojawia się w felietonach Stefana Wiecheckiego (Wiecha), por.

- „Zaczął piskliwem głosem **barłóżyć**: «Pardą, antre, pur le dam, wagon restaurants»”, i temuż podobnie (Stefan Wiechecki [Wiech], *Śmieję się pan z tego. Wybór felietonów*, t. 2, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1956, s. 9).
- „Biada ówczesnym chuliganom czy pijakom, którzy odważyli się rozrabiać lub **barłóżyć**. Natychmiast gdzieś z głębi widowni podnosiło się paru panów i jakkolwiek po cichu, z wielkim taktem, ale pomimo to stanowczo, wyprowadzało niekarną jednostkę z sali” (<https://doci.pl/eewqa1234/s-wiechecki-wiech-piate-przez-dziesiate>).
- „**Pobarłóżyć** sobie do śmiechu, owszem, lubię o wszystkim, o odbudowie Warszawy, o magistracie, o żarówkach i z przeproszeniem desusach na kartki, i w ogólności o tem, co nasz cieszy i boli” (<https://literaturapolska.wordpress.com/2012/07/piate-przez-dziesiate-wspomnienia-warszawskie>).
- „«No, nareszcie poszli, widocznie do doktora ich zawołali» – myślę sobie. Ledwo znikli, przychodzi jakiś staruszek, nawet, owszem, czyściutki, przyjemny i zaczyna **barłóżyć** o paleniu tytoniu, o swojej żonie, o córkach, o plackach kartoflanych, potem chciał nam coś sprzedawać” (<https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-ksiuty-z-melpomenpdf-wjxe0pd2j3>).
- „– Nie, to myśmy na nią napadli – wtrącił Murzyn. – Co ty **barłóżyysz**, nikt na nikogo nie napadł, tylko samochodu się szuka³. No, zejdź na dół, to wszystko po porządku opowiemy” (<https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-maniu-kitajec-i-jego-ferajna-3548d244ee>).
- „Młodszy Piskorszczak ściskając ją za rękę bełkotał: – Jakie wywyższać... co tam pan Kitajec **barłóży**..., jakie znowuż zaraz odchodzę... do kogo ta mowa?” (<https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-maniu-kitajec-i-jego-ferajna-3548d244ee>).
- „I o czym wy tu tak z panem Szerlokiem **barłóżycie**? – Rozchodzi się o to, że pan detektyw chce nam wykapować, gdzie się znajduje nasza szewroleta, i pomoże ją odebrać” (<https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-maniu-kitajec-i-jego-ferajna-3548d244ee>).
- „– Co ty **barłóżyysz**, musiem ich dogonić, chyba że pojechali na Radom – Kraków – denerwował się Maniuś. – W jakim celu? – A bo ja wiem, może szofer ma

³ Por. też **barłóżyć** gw. war. ‘pleść bez związku, gadać’: Co ty barłóżyysz, nikt na nikogo nie napadał, tylko samochodu się szuka’. Wiech *Maniuś* 246 (Kania 1995).

narzeczoną w Pacanowie?” (<https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-maniu-kitajec-i-jego-ferajna-3548d244ee>).

Ponad 20 przykładów z czasownikiem *barłóżyć* (*się*) w znaczeniu ‘mówić po warszawsku’ wyekscerpowano z powieści o warszawskiej ulicy (przedwojennej, okupowanej i stalinowskiej) pt. *Czarny charakter*, autorstwa warszawiaka, debiutanta – Łukasza Stachniaka, por:

- „Zawsze towarzyszyło mu przynajmniej dwóch najbardziej oddanych: Rafael Dajan i Szymeł Blacharz. Rafael, jak tamowaty Wewe, **barłóżył** niewiele, jednak każde wypowiedziane przez niego wysokim głosem słowo było przemyślane i wyważone” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Z tego co dziadek **barłóżył**, właśnie wtedy, ledwo rok po przyjeździe, Łokieć opuścił Ściek na kilka następnych lat. Wrócił ze Szwajcarii dopiero po pierwszej wojnie światowej, jako komendant pociągu wiozącego dary dla społeczeństwa polskiego od Komitetu Pomocy Polskim Ofiarom Wojny założonego w Vevey przez Paderewskiego i Sienkiewicza” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Chwalił Ineczka, jak chwali się rzadko, **barłóżył**, że dłonie ma zwinne i w sam raz małe. Przedstawił go nawet Kowolowemu kuzynowi, wybitnemu zdolniasze Ślepemu Mietkowi Kowalskiemu, który swego czasu metodę pracy „na żyłętę” wynalazł” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Inek **barłóżył**, że tak mocno uchem na drzwi oddzielające oba pomieszczenia napierał, że jeszcze po przyjeździe do Ścieku go ćmiło” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Okoliczni handlarze codziennie **barłóżyli** to samo, a śnieg coraz szczelniej stragan Falków przykrywał” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „[...] mężczyzna i roztaczał przed łatwowiernymi rodzicami wizję lepszego życia dla ich córki. **Barłóżył**, że będzie miała jak w bajce. Przekonywał, że jako pomoc kuchenna zarobi tyle, że jeszcze do Polski dziadźki będzie przesyłać” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Nic nie musiał **barłóżyć**, domyśliłem się, co ma w planie” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Prawdę **barłóżył**, nie mieliśmy szans, by przejść w Ścieku na swoje. Poza tym żaden szanujący się przemysłowiec nie wziąłby na poważnie groźby od dwóch piętnastolatków zasłyszanej” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Co by o nim nie **barłóżyć**, głowę nosił na karku. Wiedział, że Łokciowego porborcy lepiej nie przepędzać” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Przed wybuchem wojny zainwestował w budowę Centralnego Okręgu Przemysłowego, a w towarzystwie **barłóżyło się** nawet, że pożyczyl w tym celu ministrowi Kwiatkowskiemu wszystkie oszczędności” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Ulica **barłóżyła**, że jak po podroby to tylko do Ładysława” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).

- „– Po mojemu Tymczasowi, chcąc umilić sobie pobyt w Ścieku, rekwirują co bogatszym mieszkańcom różne dobra, aby wyposażać w nie własne gabinety – Ineczek dalej **barłożył**, co uważał. – Wystawiają przy tym te swoje jałowe weksle, na które nikt z odrobiną oleju w głowie nabrać się nie da” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „W pewnym momencie w ogóle przestał **barłożyć**. Odczekał, dał sobie czas na opanowanie niepożądanych emocji, po chwili kontynuował [...]” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Herbaciarze, co by o nich **nie barłożyć**, przynajmniej na papierze byli po naszej stronie” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Ten, co mówił, złożył brzytwę i schował do kieszeni wysłużonej kirei pamiętającej lepsze czasy, gdy nie trzeba było szeptem **barłożyć**. Przywitał nas pustą, otwartą dłonią” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Nie wiem, czy Ineczek chciał pocieszyć mnie, czy raczej samego siebie, ale położył się obok na płycie forteklapy i pogodnym głosem zaczął **barłożyć**: – W tej sali pan Lejzo uczył mnie grania – zaczął nostalgicznie” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Ćmił jak najęty, a oni słuchali. Że my stąd, że między pejsatymi chowani, że różne tajemnice znamy i prawdę **barłożymy**” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Hugo zaciągnął się głęboko i trzymając gęsty dym w nadętych płucach, **barłożył** o tym, co go później spotkało [...]” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „– Do ciebie jak mam **barłożyć**? Szkoc? Szajgac? – Wyraźnie – odpowiedział Ineczek” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Akurat z Mongołem **barłożył**, do mnie stał zwrócony plecami. Czułem się zupełnie jak wtedy, gdy w bajzlu przy Pańskiej poznaliśmy się mali” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).
- „Barłoga – włóczęga. **Barłożyć** – mówić po warszawsku” (<https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlr9dge>).

Bogatszą egzemplifikację ma omawiany leksem w polskich gwarach, o czym świadczą materiały pochodzące z dość rozległej cezury czasowej, tzn. datowane od końca XIX (por. SGPK) do początku XXI w.

Czasownik *barłożyć* w polskich gwarach ludowych, poza znanymi z polszczyzny ogólnej znaczeniami, oznacza: a) ‘śmiecić, bałaganić’, b) ‘pleść, gadać; mówić bez sensu’, c) ‘rozrabiać, chuliganiczyć, robić intrygi’, d) ‘wyściełać barłogiem, rozrzucać słomę, cetynę, mech itp., by zrobić posłanie’, e) ‘gwałcić, uprawiać nierząd’, oznacza także: f) ‘trwonić, marnować’, g) ‘zawadzać’, h) ‘przesiedzieć u kogoś nic nie robiąc; marnować czas’, i) ‘plotkować’, j) ‘nie wracać skądś na czas’, k) ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwić’, l) ‘zachowywać się niewłaściwie’, ł) ‘o drobnym deszczu: padać’.

Analogicznie jest z formą zwrotną tego czasownika. Obok znanego i polszczyźnie ogólnej, i polskim gwarom *barłożyć się* w znaczeniu ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’, mamy również w gwarach inne znaczenia tego *verbum*, tj. ‘mierzwić się’ oraz ‘majaczyć się’.

Słowniki gwarowe notują ponadto formy prefigowane, por.:

- Comp.: **nabarłożęc** 1. ‘naśmiecic’: „Nabarłoził w jizbie”. 2. ‘napleść głupstw’: „Tële nabarłożyła, żebë tego we sztërë konie nie wëwióz. Cëż të tam nabarłoził?” **Rozbarłożęc** ‘roztrwonić’: „On barłoži, ona barłoži, dziecë barłożq, tak długo bądq barłożëlë, jaż wszëtko rozbarłożq” (Sychta 1967).
- Comp.: **nabarłożić** ‘naśmiecic’: „Patrz jano, jak żeś nabarłożeła, jakbi tu nicht nie mnieszkał”. **Zabarłożić** 1. ‘naśmiecic’: „Weż tan pak słomi na pleci, bo zabarłożysz cała obora”. 2. ‘popsuć, pokrzyżować, przeszkodzić w czymś’: „Prziszed pijak i zabarłożeł nom cała muzika” (Sychta 1980).
- **Nabarłożyć** ‘nabrudzić’: „nabarłożeł i posed”. **Zabarłożyć** ‘nie wrócić skądś na czas’: „zabarłożeł w gospodzie do rana; zabarłożeł na targu” (Marciniak-Firadza 2014).
- **Zabarłożyć** ‘nabałaganić, naśmiecic’: „Jak śmieci sie ni ogarnie co dzień w chałupie, to łatwo zabarłożyć, potem juz trza długo to sprzątać” (Zarzeczce). „Zabarłożyły chałupe, że potem domyc był ciężko, wszędzie pełno brudu było” (Terebela). „Zabarłożyły cały podwórek jakimis papirami, patykami, szmatami, dziwie sie, jak można było zabarłożyć tak” (Rusiły) (Pelcowa 2023).

Poza słownikami gwarowymi formy prefigowane odnajdujemy w następujących źródłach:

- **Obarłożyć się** ‘rozpróżniaczyć się’: „lobarłożył še, nie kce robić, tylko chodzi” (Kartoteka SGP);
- **Obarłożyć się** ‘pobrać się’: „Jašek lobarłożył še s Pietrovo Maryška” (Poręby Majda) (Kartoteka SGP);
- **Pobarłożyć** ‘zarzucić słomą, śmieciami’: „Veś to šano do kożyka, bo pobarłożyś podvyrek” (Kramsk, Konin P. Bąk) (Kartoteka SGP);
- **Pobarłożyć** ‘zabawić dłużej’: „Długo tam nie pobarłożyłim, bo ni mielim času” (Kramsk, Konin P. Bąk) (Kartoteka SGP);
- **Pobarłożyć** RLTN XXVI 202 (Kartoteka SGP);
- **Zabarłożyć** ‘nabrudzić’: „tom słomom to še f całym domu zabarłożyło, nasypało” (południowe Mazowsze) (I. Ejsmunt-Wieczorek, *Polisemia werbalna w gwarach*, RKJ ŁTN t. LXIV, 2017, s. 51);
- **Zbarłożyć** K VI. 343 (Kartoteka SGP).

Geograficzna repartycja⁴ wskazuje na występowanie czasownika *barłożyć*:

a. w znaczeniu ‘śmiecic, bałaganić’

- na obszarach Wielkopolski, w tym zaliczanych do dialektu wielkopolskiego gwarach kociewskich, chełmińsko-dobrzyńskich, jarocińskich, krajeńskich, por. **barłożić**: „Unieś wiżi ta słoma i tak nie barłóż” (Sychta 1980); **barłożyć** ‘śmiecic zwłaszcza słomą, brudzić’: „Papśerami barłožo w chałupsie” Jeleń tcz (SGP); **barłożyć**: „aleś nabarłożuł” Siemoń, Dulsk (Maciejewski 1969); **barłożyć**: „Jak żeś nabarłożuł, to tero posprzuntej!” (<https://www.legimi.pl/ebook-sloownik-gwary-ziemi-jarocinskiej-jadwiga-podeszwa,b968532.html>); **barłożyć** ‘śmiecic zwłaszcza słomą, brudzić’ Podróżna złotow (SGP);

⁴ Podział na dialekty i gwary wg *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe*, pod red. Haliny Karaś.

- w gwarach Wielkopolski Środkowej i Wschodniej, por. **barłożyć** ‘śmiecić zwłaszcza słomą, brudzić’: „Barłoży tum słumum po podwyrzu” Złotniki kal., Kramsk koniń; Łopienno wąg *PKJ XVI 105*; (SGP); także w Poznańskim, por. **barłożyć** ‘zanieczyszczać, zaśmiecać’ Ust. z Poznańskiego (SGPK; por. też SGP);
- na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożęc**: „Wënesë ten słomnik, ale wrażaj, cobës nie barłoził”. „Sieczkarka barłoży – ‘nie tnie równo, zostawiając kawałki słomy nie pociętej’” (Sychta 1967); również w gwarach środkowokaszubskich, por. Gołubie kar; Kasz LKasz 18 (SGP);
 - na obszarach dialektu małopolskiego, w tym w gwarach kieleckich, radomszczańskich, na Lubelszczyźnie zachodniej, w gwarach położonych na pograniczu małopolsko-mazowieckim, w Krakowskim, na Sądeckczyźnie i w Przemyskim, w gwarach łączyckich, podhalańskich i lasowiackich, por. **barłożyć** (**bardłożyć**) ‘śmiecić, rozrzucać barłóg, słomę’; zob. AGKiel mp. 444; *barłożyć* Lubochnia rawski, Gałki przysuski, Bryzgów przysuski, Dęba radomszcz, Gościeradów kraśn, Lipnica jędrz, Bolmin kiel, Mozgawa pińcz, Chełmo radomszcz, „barłozys, nie barłozeł” Łęgonice rawski, „nie barłós podłogi” Studzienice radomski, „nie barłóz” Lubochnia rawski, „nie barłosta” Gościeradów kraśn; **bardłożyć** // **barłożyć** ‘śmiecić zwłaszcza słomą, brudzić’ Skowieszyn puław, Sromowce Wz n-tar MPKJ I 67; Sułoszowa olk AWK IV 444; Błogocice miech jw; Jaślany miel jw; Werynia kolb jw; Turbia tarnob jw; Gwoździec niż jw; Kłoda Sand AWK IV 444; Wójcza bus jw; Motyczno włosz AWK IV 444 (Dejna 1974; por. też SGP); **barłożyć** ‘zanieczyszczać słomą, np. podwórze’: „nie barłóz, bo nie byde znok podwyrzo zagrobioł” (SGD; por. też SGP); **barłożyć** ‘śmiecić’: „Ftoz to uwidzioł tak barłożyć po izbie jako świnią” ZborSłow 10, Janczy 67, SrW, Zak (Kąs 2015); **barłożyć** ‘śmiecić, bałaganić, targać, zanieczyszczać słomą, mierzwić’ (Kutyła 2016);
 - na obszarze Mazowsza bliższego i dalszego, por. **barłożyć** ‘śmiecić zwłaszcza słomą, brudzić’ N Grabów kozien AWK IV 444; Gzów skier AWK IV 444, Kozietuły grój jw; Liskierz łuk jw (SGP); **bardłożyć** ‘śmiecić zwłaszcza słomą, brudzić’ Adamowo mław gm. Ratowo (SGP);
 - w gwarach łowickich, położonych na pograniczu mazowiecko-małopolsko-wielkopolskim, por. **barłożyć** ‘brudzić’: „wiecznie barłozeł w chałupie” (Marciniak-Firadza 2014);
 - w gwarach położonych na obszarze Dolnego Śląska, należących do nowych dialektów mieszanych, por. **barłożyć** ‘śmiecić zwłaszcza słomą, brudzić’ Piekary Oław ZNWSPop H III-IV 262 (SGP);
- b. w znaczeniu ‘pleść, gadać; mówić bez sensu’
- w gwarach kociewskich i kujawskich należących do dialektu wielkopolskiego, por. **barłozić** fig. ‘pleść, gadać’: „Barłozi i nie wie co” (Sychta 1980); **barłożyć** ‘mówić bez sensu’: „Tej, co ty tyż barłozysz” (Podczaska i in. 2024);
 - na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożęc** ‘bajdurzyć, pleść’: „Barłozisz bëleco. Ju tẽ zas barłozisz, jakbës gorączką miała” (Sychta 1967; SGP);

- w gwarach lasowiackich położonych w Małopolsce Środkowej, por. **barłozyć** *przen.* ‘bajać, pleść, bzdurzyć’ (Kutyła 2016); również w okolicach Tarnobrzega, por. **barłozyć** ‘bzdury mówić, pleść byle co’: ok Tarnobrzega RWF VIII 170 (SGP);
- na Lubelszczyźnie, por. **barłozyć** I ‘mówić ciągle o tym samym, pleść głupstwa’: „Lubi tak chodzić po wsi i barłozyć byle co, głupoty same” (Białopole). „Przestań barłozyć, bo i tak nikt w to nie uwierzy, to same głupoty” (Michów). „Przyszedł i barłozyć będzie jako głupi, to sie kupy ni trzyma” (Opole). „Przyszedł i będzie barłozyć, czas ino zabirow, i co dzień to samo barłoży” (Chłopiały). „Chodzi taki i barłoży, barłoży, a nikt nie chce jy słuchać, bo jak długo można słuchać tego samego” (Mokrolipie) (Pelcowa 2023);
- na Mazowszu bliższym, por. **barłozyć** ‘bzdury mówić, pleść byle co’: Uchaczę gar (SGP); por. też **barłozyć** ‘mówić ni w pięć, ni w dziesięć’ *Rozpr. VIII*, 170 (SGPK);
- c. w znaczeniu ‘rozrabiać, chuliganic, robić intrygi’
 - w gwarach kociewskich należących do dialektu wielkopolskiego, por. **barłozyć** *fig.* ‘rozrabiać, robić intrygi’: „Kobieta mom dobra, jano moja teściowa nie jestaj nic wart, bo lubi barłozyć”; *fig.* ‘chuliganic’: „On eszcze beł młodi, a už barłożył” (Sychta 1980);
 - na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożec** ‘chuliganic’. „Nic nie robi, le po wsę łazi i barłozi. Tak długo barłoził, jaż go wsadzëłë” (Sychta 1967);
- d. w znaczeniu ‘wyścielać barłogiem, rozrzucać słomę, cetynę, mech itp., by zrobić posłanie’
 - na obszarze dialektu małopolskiego, w gwarach podhalańskich i lasowiackich, por. **barłozyć** ‘rozrzucać słomę, cetynę, mech itp., by zrobić posłanie’: „Barłożył słomę na spanie” *ZborSłow 1*; Zak (Kąs 2015); **barłozyć** ‘wyścielać barłogiem’ (Kutyła 2016);
- e. w znaczeniu ‘gwałcić, uprawiać nierząd’
 - na obszarze Żywiecczyny, por. **barłozyć** ‘gwałcić, uprawiać nierząd, żyć w nieładzie’ (Nowak 2012);
- f. w znaczeniu ‘trwonić, marnować’
 - na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożec** ‘trwonić’ $\diamond$ *Przysł.*: „Kiej białka barłozi, to je goře, kiejbë chłop pił” (Sychta 1967); „On barłozi, ona barłozi, dziecë barłożo, tak długo bądq barłożëłë, jaż wszëstko rozbarłożo” *Kasz S I 20* (SGP);
 - w gwarach łęczyckich, sąsiadujących od wschodu z dialektem wielkopolskim i pozostających pod jego wpływem, por. **barłozyć** ‘trwonić, marnować’: „Nie weźnie sie do roboty jak się noleży, jino cały Boży dzień tak barłoży” *Domaniewek łącz* (SGD);
 - na Lubelszczyźnie, por. **barłozyć** II ‘marnować, tracić czas’: „Tak lubi barłozyć, po próżnicy tracić czas” (Deszkowice I). „Tak leży, siedzi i barłoży, zamiast wziąć sie do roboty, cały dzień tak putrafi barłozyć” (Wandalin). „Cały dzień potrafi barłozyć, a rubota leży i sama sie ni zrobi” (Bezek). (Pelcowa 2023);

- g. w znaczeniu ‘zawadzać’
- w gwarach południowej Małopolski, w tym w gwarach krakowskich i lasowiackich, por. **barłożyć** ‘zawadzać’: „Cóz ja tu bede barłożył ciemny (mówi ślepy mąż do żony, prosząc ją, aby go utopiła K.)” Bukowno olk Cisz I, 215 (SGPK; SGP); **barłożyć** ‘zawadzać’ (Kutyła 2016);
- h. w znaczeniu ‘przesiedzieć u kogoś, nic nie robiąc; marnować czas’
- w gwarach łęczyckich, sąsiadujących od wschodu z dialektem wielkopolskim i pozostających pod jego wpływem, por. **barłożyć** ‘przesiedzieć u kogoś nic nie robiąc; marnować czas’: „nie weźnie sie do roboty jak sie noleży, jino cały Boży dzień tag barłoży!” (SGD);
- i. w znaczeniu ‘plotkować’
- w gwarach łowickich, położonych na pograniczu mazowiecko-małopolsko-wielkopolskim, por. **barłożyć** ‘plotkować’: „barłoga ino barłoży” Czatolin, gm. Łyszkowice, pow. Łowicz (Marciniak-Firadza 2013);
- j. w znaczeniu ‘nie wracać skądś na czas’
- w gwarach łowickich, por. **barłożyć** ‘nie wracać skądś na czas’ (Marciniak-Firadza 2014);
- k. w znaczeniu ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwić’
- na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożyć** ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwić’: „Sieczkarka barłoży = nie tnie równo, zostawiając kawałki słomy nie pociętej” Kasz S I 20 (SGP);
 - w gwarach kurpiowskich położonych na obszarze dialektu mazowieckiego, por. **barłożyć** ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwić’: „Kosa barłożyła zboże” od Pułtusza po Ostrów Maz Żyw 158 (SGP);
- l. w znaczeniu ‘zachowywać się niewłaściwie’
- na południu kaszubskiego obszaru dialektalnego, por. **barłożyć** ‘zachowywać się niewłaściwie’: „Nic nie robi, le po wsę łązi i barłoży”. „Tak długo barłożył, jaż go wsadzëlë” Kasz S I 20 (SGP);
 - w gwarach radomszczańskich należących do dialektu małopolskiego, por. **barłożyć** ‘zachowywać się niewłaściwie’ Dęba radomisz (SGP);
 - na obszarze dialektu wielkopolskiego w gwarach Wielkopolski środkowej, por. **barłożyć** ‘zachowywać się niewłaściwie’: „Barłożył na zabawie, to go chłopoki uspokoił” Złotniki kal (SGP);
- m. w znaczeniu ‘o drobnym deszczu: padać’
- na Pogórzu w dialekcie małopolskim, por. **barłożyć** ‘o drobnym deszczu: padać’: „Barłozi ’ono” Pcm myślen PKKJ III 72 (SGP).

Analogicznie jest z formą zwrotną omawianego czasownika. Obok znanego i polszczyźnie ogólnej i polskim gwarom *barłożyć się* w znaczeniu ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’, mamy również w gwarach inne znaczenia tego *verbum*, tj. ‘mierzwić się’ oraz ‘majączyć się’, por.:

- a. w znaczeniu ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’
- w gwarach podhalańskich położonych na obszarze dialektu małopolskiego, por. **barłożyć się** ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’ HodSłdaw 21 (Kąs 2015) oraz w gwarach spiskich należących do dialektu małopolskiego, por. **barłożyć się** ‘wylegiwać się, unikając pracy’: „Co sie telo barłożysz?”. „Pódz

juz do roboty, bo połednie. Tak mi mama wse godali, jakék nie fciała stawać w lecie, zeby siano iś grabić. Jak sie w nocy dzie zabaciarzyło, to potym ciynzko było stanóc i sie fciało barłozyć do połednia (plSarna: Jw)” (Kąś, Rak 2024);

- b. w znaczeniu ‘mierzwic się’
 - w gwarach Lubelszczyzny zachodniej, por. **barłozyć się** ‘mierzwic się’: „Kabłung do kosy płótnem się obszywo, bo małe zboże przeloto i barłoży sie” Gielczew kras (SGP);
- c. w znaczeniu ‘majaczyć się’
 - w gwarach lasowiackich dialektu małopolskiego, por. **barłozyć się** ‘majaczyć się’: „Gorączke mo i cosi sie mu barłoży” Hyżne rzesz (SGP).

Podsumowanie

Czasownik *barłozyć (się)* pochodzi od rzeczownika *barłóg, barłogo*, znanego na gruncie języków słowiańskich, notowanego w polszczyźnie od XIV lub XV wieku w znaczeniu ‘legowisko zwierząt’ oraz ‘nędzne, nieporządne posłanie, legowisko’, a dial. też ‘zmierzwna drobna słoma; ściółka pod bydło’ (Boryś 2010; Sławski 1952–1956).

W *Słowniku języka polskiego* S.B. Lindego, w którym znaczenia wyrazów zilustrowano cytataми autorów od XVI do początku XIX w., rzeczownik *barłóg* ma również znaczenie *fig.* ‘śmieci, wyrzutki’ (SL).

Omawiany czasownik jest znany zarówno polszczyźnie ogólnej, jak i jej terytorialnym wariantom, tj. odmianom regionalnym i gwarom ludowym. Leksem *barłozyć* wymienia się wśród regionalizmów: a) warszawskich, por. *barłozyć* ‘wszczynać burdy / pleść bzdury / spać u kogoś na występie’; b) poznańskich w znaczeniu *barłozyć* ‘brudzić’ czy c) radomskich, por. *barłozyć, barłogować* ‘leniuchować; używać z dziewczuchą’.

Dużo więcej znaczeń tego czasownika spotykamy w polskich gwarach. Poza tymi znanymi z polszczyzny ogólnej (tj. *barłozyć* a) potoczny ‘robić nieporządek, nieład’, b) potoczny ‘wprowadzać zamieszanie, wywoływać awantury, burdy, handryczyć się, rozrabiać’, c) wulgarny ‘odbywać stosunek płciowy, uprawiać nierząd, uczestniczyć w orgiach seksualnych’, d) przestarzały ‘wyściełać barłogiem – nieporządnym posłaniem, najczęściej ze słomy lub grochowin, przykrytych płachtą, szmatami itp.’, e) przestarzały ‘opowiadać bzdury, głupstwa, bając, bajdurzyć, bredzić, zmyślać’) dodatkowo w gwarach ludowych czasownik *barłozyć* oznacza a) ‘trwonić, marnować’, b) ‘zawadzać’, c) ‘przesiedzieć u kogoś, nic nie robiąc; marnować czas’, d) ‘plotkować’, e) ‘nie wracać skądś na czas’, f) ‘o słomie, o zbożu: targać, mierzwic’, g) ‘zachowywać się niewłaściwie’, h) ‘o drobnym deszczu: padać’.

Analogicznie jest z formą zwrotną tego czasownika. Obok znanego i polszczyźnie ogólnej i polskim gwarom *barłozyć się* w znaczeniu ‘z niechęcią wylegiwać się w łóżku’, mamy również w gwarach inne znaczenia tego *verbum*, tj. ‘mierzwic się’ oraz ‘majaczyć się’ występujące na pojedynczych obszarach gwarowych. Słowniki gwarowe podają również formy prefigowane, por. *nabarłozyć* ‘naśmiecic, nabrudzić’, *rozbarłozyć* ‘roztrwoniec’, *zabarłozyć* 1. ‘naśmiecic’, 2. ‘popsuć, pokrzyżować, przeszkodzić w czymś’, 3. ‘nie wrócić skądś na czas’. Poza słownikami gwarowymi formy prefigowane ekscerpowane z materiałów dialektologicznych to: **obarłozyć się** 1. ‘rozpróżniaczyć

się', 2. 'pobrać się', **pobarłożyć** 1. 'zarzucić słomą, śmieciami', 2. 'zabawić dłużej', **zabarłożyć** 'nabrudzić'.

Czasownik *barłożyć* znany i notowany jest na obszarze wszystkich dialektów, z tym zastrzeżeniem, że na różnych obszarach może mieć różne znaczenia. Najbogatszą egzemplifikację ma omawiany leksem w znaczeniu 'śmiecić, bałaganić' oraz 'pleść, gadać; mówić bez sensu', co poświadczają materiały pochodzące z dość rozległej cezury czasowej, tzn. datowane od końca XIX do początku XXI w. Jak pokazuje geograficzna repartycja, w przytoczonych wyżej znaczeniach leksem *barłożyć* występuje niemal na całym polskim obszarze dialektalnym. W pozostałych znaczeniach notowany jest na pojedynczych obszarach gwarowych.

Literatura

- Boryś W. (2010), *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków.
- Brückner A. (1927), *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków.
- Dejna K. (1974), *Słownictwo ludowe z województwa kieleckiego i łódzkiego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 20, s. 189–277.
- Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe*, pod red. Haliny Karaś, <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php>, 28.10.2024.
- Ejsmunt-Wieczorek I. (2017), *Polisemia werbalna w gwarach*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 64, s. 43–57.
- Kania S. (1995), *Słownik argotyzmów*, Warszawa.
- Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzi W. (1898), *Słownik języka polskiego*, t. 1, Warszawa.
- Kartoteka SGP, *Kartoteka Słownika gwar polskich*, <https://rcin.org.pl/ijp/dlibra/publication/37816/edition/22204#structure>, 28.10.2024.
- Kąs J. (2015), *Ilustrowany leksykon gwary i kultury podhalańskiej*, t. 1: A–B, Bukowina Tatrzańska–Nowy Sącz.
- Kutyła J. (2016), *Słownik gwary lasowiackiej Kamienia i okolicy na Rzeszowszczyźnie*, Rzeszów.
- Maciejewski J. (1969), *Słownik chełmińsko-dobrzyński (Siemoń, Dulska)*, Poznań.
- Marciniak-Firadza R. (2013), *Nazwy osobowych wykonawców czynności w gwarach małopolsko-mazowieckiego pogranicza językowego*, cz. II: *Słownik*, Łódź.
- Marciniak-Firadza R. (2014), *Słownik gwar łowickich*, [w:] *Gwara – Książaków „język ojczysty”. Dziedzictwo regionu łowickiego*, Łowicz, s. 17–70.
- Nowak J.K. (2012), *Słownik gwary górali żywieckich*, Żywiec–Grójec–Warszawa.
- Pelcowa H. (2023), *Słownik gwar Lubelszczyzny*, t. 12: *Czynności – miary – uczucia – cechy i właściwości – inne. Teksty gwarowe. Indeks haseł*, Lublin.
- Podczaska K., Kozubowska L., Kmiec A. (2024), *Mały słownik gwary Kujaw Zachodnich*, Toruń.
- SGD, Szymczak M. (1962), *Słownik gwary Domaniewka w powiecie łączyskim*, cz. 1: A–E, Wrocław.
- SGP, *Słownik gwar polskich* (1982), oprac. przez Zakład Dialektologii Polskiej IJP PAN w Krakowie pod kier. M. Karasia, t. 1, z. 3, Wrocław.
- SGPK, Karłowicz J. (1900), *Słownik gwar polskich*, t. 1: A–E, Kraków.

- SJPD, *Słownik języka polskiego* (1958), red. W. Doroszewski, t. 1, Warszawa.
- SL, Linde S.B. (1854), *Słownik języka polskiego*, t. 1: A–F, Lwów.
- Sławski F. (1952–1956), *Słownik etymologiczny języka polskiego*, t. 1: A–J, Kraków.
- Słownik języka polskiego* (1861), red. A. Zdanowicz i in., Wilno.
- Słownik staropolski* (1953), t. 1 z. 2, red. S. Urbańczyk, Warszawa.
- SPLP, *Słownik polskich leksemów potocznych*, pod red. W. Lubasia, t. 1: A–Ć, Kraków 2001.
- Sychta B. (1967), *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej*, t. 1: A–G, Wrocław.
- Sychta B. (1980), *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. 1: A–F, Wrocław.

Netografia

- <https://doci.pl/eewqa1234/s-wiechecki-wiech-piate-przez-dziesiate...>, 5.11.2025.
- <https://epage.pub/doc/stachniak-ukasz-czarny-charakter-3mzlzr9dge>, 5.11.2025.
- <https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-ksiuty-z-melpomenpdf-wjxe0pd2j3>, 5.11.2025.
- <https://epage.pub/doc/wiechecki-stefan-maniu-kitajec-i-jego-ferajna-3548d244ee>, 5.11.2025.
- https://forum.gazeta.pl/forum/w,12217,18869141,18869141,SLOWNIK_GWARY_RADOM-SKIEJ.html, 5.11.2025.
- <http://gwara-warszawska.waw.pl/sownik/>, 5.11.2025.
- https://pl.wikisource.org/wiki/M._Arcta_S%C5%82ownik_ilustrowany_j%C4%99zyka_polskiego/Bar%C5%82o%C5%BCy%C4%87, 05.11.2025.
- https://pl.wiktionary.org/wiki/Indeks:Polski_-_Regionalizmy_pozna%C5%84skie#B, 5.11.2025.
- <https://sjp.pl>, 5.11.2025.
- <https://sjp.pwn.pl>, 5.11.2025.
- <https://wsjp.pl>, 5.11.2025.
- <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php>, 5.11.2025.
- <https://www.legimi.pl/ebook-sownik-gwary-ziemi-jarocinskiej-jadwiga-podeszwa,b968532.html>, 5.11.2025.